

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 187/2017-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. septembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátom Mgr. Jozefom Slíškom, Coboriho 2, Nitra, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Nitra p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Nitra povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Nitra je povinný uhradiť [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. Jozefa Slíšku, Coboriho 2, Nitra, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 187/2017-9 z 21. marca 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobkyne „*o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov*“, dochádza k zbytočným priet'ahom. Poukázala na to, že žaloba bola podaná na okresnom súde 6. novembra 2012, avšak konajúca sudkyňa „*nariadila prvé pojednávanie až na deň 7.8.2013, pojednávanie odročila na deň 23.10.2013 a po vykonaní tohto pojednávania vec odročila na deň 13.1.2014, kedy pojednávanie odročila na neurčito*“.

3. Dňa 27. októbra 2015 sťažovateľka podala okresnému súdu sťažnosť na prietahy v konaní. Podpredseda okresného súdu uvedenú sťažnosť vyhodnotil so záverom, že zo strany okresného súdu nedošlo k prietahom v konaní. Uviedol, že *„Sudkyňa od roku 2014 vo veci priebežne konala. Zadovažovala listinné dôkazy, pribrala do konania znalcov, urgovala podanie znaleckých posudkov a zároveň znalecké posudky zasiela na vyjadrenie účastníkom konania.“*

4. Sťažovateľka tvrdí, že nečinnosť okresného súdu trvá od 13. januára 2014 a nečinný bol aj v priebehu roka 2016, t. j. po podaní už uvedenej sťažnosti okresnému súdu.

5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a zaplatiť jej finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 €, ako aj náhradu trov konania.

6. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. Spr. 583/2017 z 26. júla 2017 doručeným ústavnému súdu telefaxom 28. júla 2017 a dodatočne doručeným aj v listinnej podobe 1. augusta 2017 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu a konštatovala:

„Spory o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode sú všeobecne skutkovo zložitejšie a svojou povahou náročné na dokazovanie, čo je spôsobené jednak charakterom sporu (majetkový), protichodnými vyjadreniami strán v konaní a obvykle bývajú aj komplikované vzájomnými napätými vzťahmi bývalých manželov. Pre meritórne rozhodnutie sa tiež vyžaduje súčinnosť viacerých subjektov (napr. notári, súdy, finančné ústavy, kataster nehnuteľností, znalci, svedkovia a pod.), ktoré nie sú priamo zainteresované na výsledku konania. Predmetné konanie bolo nad rámec hore uvedeného špecifické aj skutočnosťou, že dňa 10.07.2013 došlo k požiaru v nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom vypořádania a bolo potrebné ustáliť viacerými znaleckými posudkami hodnotu predmetu konania, keďže medzi stranami nedošlo k dohode o tejto skutočnosti a oproti žalobnému návrhu bolo tiež potrebné špecifikovať položky, ktoré po požiaru zostali a boli

sporné. Zistenie skutkového stavu bolo teda závislé od zabezpečenia znaleckých posudkov, resp. ďalších dôkazov (zostatok úveru, návrhy strán na doplnenie dokazovania), ktoré v konečnom dôsledku spôsobili predĺženie konania.“

7. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení tiež uviedla, že sťažovateľka v zásade žiadne prietahy nespôsobila, keďže vznikli na strane súdu a boli spôsobené dlhodobou práceneschopnosťou zákonnej sudkyne v trvaní 8 mesiacov, ktorú však nemožno považovať za zavinené prietahy.

8. Predsedníčka okresného súdu zároveň takto argumentovala:

«... poukazujúc na chronológiu úkonov realizovaných vo veci a určitú špecifickosť okolností, som pri postupe zákonnej sudkyne nezistila porušenie práva na verejné prejednanie veci bez zbytočných prietahov. Plynulosť vykonávaných úkonov v predmetnej veci zodpovedala dlhodobej zaťaženosti sudkyne, ktorá má pridelených na prejednanie v senáte ďalších cca 600 (aj obdobných) spisov v agende „C“, „Csp“ a ďalšie stovky spisov v ostatných pridelených agendách „D“ a „Er“ a odvíja sa tak aj od limitovaných fyzických možností sudcu, ale aj administratívnych síl (opisové práce). Sudkyňa realizovala v čase svojej prítomnosti na pracovisku všetky úkony potrebné pre zistenie skutkového stavu veci a smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu. Zásadný vplyv na dĺžku konania má množstvo pridelených vecí na vybavenie a nedostatok sudcov na príslušnej agende. V posudzovanom období (roky 2012 - 2017) odišli z tunajšieho súdu viacerí sudcovia z civilného oddelenia hlavne na súd vyššieho stupňa (generačná výmena), v dôsledku čoho došlo k prerozdeleniu spisov 4 civilných senátov na zostávajúcich sudcov, čo spôsobilo nadmernú zaťaženosť týchto sudcov a výsledkom ich preťaženia bola v konečnom dôsledku zvýšená chorobnosť a z toho vyplývajúce komplikácie pri rozhodovaní civilných sporov na súde. Napriek snahe služobného úradu o zabezpečenie doplnenia chýbajúceho stavu sudcov výberovými konaniami, prichádzajú noví sudcovia najskôr cca 1 rok od úspešného výberového konania.»

9. Predsedníčka okresného súdu tiež vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu na základe výzvy ústavného súdu právny zástupca sťažovateľky stanovisko nezaujal. Vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 16. augusta 2017 len vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. K porušeniu sťažovateľkou označeného práva malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená

nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

18. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, čo patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti súdov. Čo sa týka skutkovej stránky, ústavný súd konštatuje, že možno pripustiť istú mieru skutkovej zložitosti veci vyplývajúcu predovšetkým z nutnosti vykonať viacnásobné znalecké dokazovanie.

19. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na strane sťažovateľky, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania a zistil, že z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období od 10. mája 2015 do 14. septembra 2015, keď výzvy okresného súdu datované na 10. máj 2015 boli vypravené až 14. septembra 2015 a doručené príslušným subjektom 16. a 17. septembra 2015. Okresný súd bol tak nečinný 4 mesiace. Zároveň sa nečinnosťou vyznačovalo obdobie od 21. apríla 2016, keď bolo znalcovi priznané znalečné, do 28. februára 2017. Do uvedeného obdobia spadá práceneschopnosť zákonnej sudkyne, počas ktorej bol spis pridelený inému sudcovi, ten však vo veci neurobil žiaden úkon.

21. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu približne 1 rok a 2 mesiace.

22. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o vysokej zaťažnosti okresného súdu a zákonnej sudkyne, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

23. Vychádzajúc z týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

24. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva s'ťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 309/2012 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti s'ťažovateľky právoplatne skončená.

III.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

27. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

28. S'ťažovateľka v s'ťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, čo odôvodnila svojou dlhodobou právnou neistotou a spôsobenou materiálnou aj nemateriálnou ujmom.

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu

porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

30. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní približne 1 rok a 2 mesiace, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ale aj istú mieru skutkovej zložitosti veci, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 312,34 €.

33. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

34. Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto jej ústavný súd priznal náhradu trov konania v požadovanej sume.

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2017